

Γνωμοδότηση Επιστημονικής Επιτροπής
για την Ειδική Ζώνη Διατήρησης «Κοιλάδα Ποταμού Μαρούλλενας-CY2000010»,
βάσει του άρθρου 15 του περί Προστασίας της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμου
(Αρ.153(Ι)/2003)

Ο γενικός στόχος της οδηγίας για τους Οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ και κατά συνέπεια και της εθνικής νομοθεσίας Ν.153(Ι)/2003) είναι η διατήρηση ή /και αποκατάσταση της ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων και των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος. Οι οικοτόποι και τα είδη όπως αυτά αναφέρονται στα Παραρτήματα της Οδηγίας προστατεύονται με τον καθορισμό των ειδικών ζωνών διατήρησης (ΕΖΔ) όπως αυτές καθορίζονται στους καταλόγους που συνθέτουν το οικολογικό δίκτυο Natura 2000 για να παρέχεται προστασία στους πιο ευάλωτους από αυτούς.

Τόσο οι πρόνοιες της Ευρωπαϊκής όσο και της εθνικής νομοθεσίας επιβάλλουν συλλογική υποχρέωση στο Κράτος Μέλος (ΚΜ- Κύπρος) για διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών και των ενδιαιτημάτων τους στο δίκτυο Natura 2000 σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης.

Οι στόχοι διατήρησης αφορούν τον καθορισμό ευνοϊκών συνθηκών, σύμφωνα με τις οικολογικές απαιτήσεις για συγκεκριμένους οικοτόπους και είδη στον εκάστοτε τόπο. Η διατήρηση οικοτόπων και ειδών εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 σε ικανοποιητική κατάσταση θα συμβάλει στη συνολική διατήρηση σε εθνικό επίπεδο.

Η ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ενός οικοτόπου επιτυγχάνεται όταν:

- περιοχή της φυσικής κατανομής του και οι εκτάσεις που περιέχει μένουν σταθερές ή αυξάνονται και
- η δομή και οι ειδικές λειτουργίες που απαιτούνται για την μακροπρόθεσμη συντήρησή του υφίστανται και είναι δυνατόν να συνεχίσουν να υφίστανται κατά το προβλεπτό μέλλον και
- η κατάσταση της διατήρησης των χαρακτηριστικών ειδών είναι ικανοποιητική

Η ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ενός είδους επιτυγχάνεται όταν:

- από τα δεδομένα (σχετικά με την πορεία των πληθυσμών του οικείου είδους) φαίνεται ότι το είδος αυτό εξακολουθεί και μπορεί να εξακολουθεί μακροπρόθεσμα να αποτελεί ένα ζωτικό στοιχείο των φυσικών οικοτόπων στους οποίους ανήκει και
- η περιοχή της φυσικής κατανομής του είδους αυτού δεν φθίνει ούτε υπάρχει κίνδυνος να μειωθεί κατά το προβλεπτό μέλλον και
- υπάρχει και θα συνεχίσει πιθανόν να υπάρχει ένας οικοτόπος σε επαρκή έκταση ώστε οι πληθυσμοί του να διατηρηθούν μακροπρόθεσμα.

1. Γενικά

Καθορισμός Ειδικής Ζώνης Διατήρησης (ΕΖΔ)

Ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ), ορίζεται ο Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) που εγκρίθηκε με την Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με αριθμό 2008/335/ΕΚ και η οποία προτάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν.153(Ι)/2003.

Η ΕΖΔ «Κοιλάδα Ποταμού Μαρούλλενας-CY2000010» υπάγεται διοικητικά στην Επαρχία Λευκωσίας και στις κοινότητες Μαλούντας, Κλήρου και Καλού Χωριού Ορεινής. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς περιλαμβάνει κρατική γη και ιδιωτικές εκτάσεις.

Η οικολογική αξία της ΕΖΔ έγκειται στο ποτάμιο και παραποτάμιο οικοσύστημα, στους φυσικούς τύπους οικοτόπων και τις γεωργικές εκτάσεις που χαρακτηρίζουν την περιοχή, καθώς και στα είδη και τα ενδιαιτήματα τους. Στην παρούσα Γνωμοδότηση δημοσιεύονται συγκεκριμένοι στόχοι διατήρησης απαραίτητοι για τους τύπους φυσικών οικοτόπων και των ειδών που καθορίζονται ως αντικείμενα προστασίας στην ΕΖΔ.

2. Αντικείμενα Προστασίας της ΕΖΔ Κοιλιάδα Ποταμού Μαρούλλενας-CY2000010

Αντικείμενα προστασίας της ΕΖΔ είναι:

5220* - «Θαμνώνες με *Ziziphus* »

6220* - «Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή (Thero-Brachypodietea)»

3290 - «Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή»

5330 - «Θερμο-Μεσογειακοί και προ-στεππικοί θαμνώνες»»

6420 - «Μεσογειακοί λειμώνες με υψηλά χόρτα και βούρλα (Molinio-Holoschoenion)»

92A0 - «Δάση-στοές με *Salix alba* και *Populus alba* »

5420 - «Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum* (Cisto-Micromerietea)»

8220 - «Πυριτικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση»

92D0 - «Παραποτάμιες στοές και συστάδες (Nerio-Tamaricetea) του Νότου »

9540 - «Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκης της Μεσογείου (μικτά δάση με *Pinus nigra*)»

4007 *Natrix natrix cypriaca*

4002 *Rousettus aegyptiacus*

3. Οικολογικές Απαιτήσεις, Στόχοι Διατήρησης και Μέτρα Διαχείρισης για τα αντικείμενα προστασίας της ΕΖΔ Κοιλιάδα Ποταμού Μαρούλλενας

Για την ΕΖΔ «Κοιλιάδα Ποταμού Μαρούλλενας» θα ισχύουν οι πρόνοιες των Σχεδίων Δράσης που θα καθοριστούν στον πλαίσιο του έργου LIFE IP Physis και αφορούν τους συγκεκριμένους οικοτόπους και είδη, καθώς και οι πρόνοιες (μέτρα) του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης (ΠΑΑ 2020-2027).

Σημ.: Το σύνολο των μέτρων που προτείνονται συμβάλλουν στην υλοποίηση όλων των στόχων διατήρησης που καταγράφονται στους πιο κάτω πίνακες, σύμφωνα με τις οικολογικές απαιτήσεις του εκάστοτε οικοτόπου και είδους της ΕΖΔ.

ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ

3290 Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή

Διατήρηση ή /και αποκατάσταση της κατάστασης διατήρησης, του οικοτόπου, εφαρμογή των στόχων διατήρησης:

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Έκταση οικοτόπου	Διατήρηση της έκτασης (ha)	Διατήρηση της υδρομορφολογικής κατάστασης του ποταμού ή και αποκατάσταση της	Ο οικοτόπος απαντά σε μικρή έκταση στην ΕΖΔ
Κατανομή οικοτόπου (υποδεικνύει παρουσία ή απουσία του οικοτόπου)	Διατήρηση παρουσίας (occurrence) οικοτόπου και διασποράς του στην ΕΖΔ	Διατήρηση της υδρομορφολογικής κατάστασης του ποταμού	Ο οικοτόπος εμφανίζεται σποραδικά όπου λιμνάζει νερό και δημιουργούνται κοιλάτρες Η κατανομή εντός της κοίτης του ποταμού αλλάζει ανάλογα με τις συνθήκες (π.χ. έντονη βροχόπτωση, μορφολογία)
Σύνθεση/Δομή βλάστησης: τυπικά είδη	Διατήρηση έκτασης τυπικών ειδών, σε καλή κατάσταση και	Διατήρηση οικολογικής ροής	Τα τυπικά είδη που συνθέτουν τον οικοτόπο χρειάζονται σταθερές

	αφθονία	Έλεγχος ή και απομάκρυνση της ανταγωνιστικής βλάστησης και ξενικών χωροκατακτητικών ειδών (ΞΧΕ) από το ποτάμιο οικοσύστημα	υδατικές συνθήκες (οικολογική ροή).
		Αποκατάσταση οικοτόπου (όπου αυτό απαιτείται)	
Λειτουργία οικοτόπου	Διατήρηση φυσικών διεργασιών	Διατήρηση οικολογικής ροής Διατήρηση των κοιλοτήτων με νερό όπου απαντά ο οικοτόπος Αποκατάσταση διαταραγμένης κοίτης	Η λειτουργία του οικοτόπου βασίζεται στην φυσικότητα των υδατορεμάτων και της οικολογικής ροής στο ποτάμιο οικοσύστημα

*5220 Θαμνώνες με *Ziziphus*

Διατήρηση ή /και αποκατάσταση της κατάστασης διατήρησης, του οικοτόπου με την εφαρμογή των ακόλουθων στόχων διατήρησης:

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Έκταση οικοτόπου	Διατήρηση έκτασης(ha)	Διατήρηση μεμονωμένων θαμνώνων Αποκατάσταση οικοτόπου με τον έλεγχο των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ακακία, αείλανθος) και της ανταγωνιστικής βλάστησης	Ο οικοτόπος στην ΕΖΔ απαντά σποραδικά περιμετρικά ή και εντός των τεμαχίων αλλά και σε λόφους όπου έχει εγκαταλειφθεί η γεωργία – ή και σε χέρσα γη.
Κατανομή οικοτόπου (υποδεικνύει παρουσία ή απουσία του οικοτόπου)	Διατήρηση παρουσίας (occurrence) οικοτόπου και διασποράς του στην ΕΖΔ	Διατήρηση μεμονωμένων θαμνώνων Αποκατάσταση οικοτόπου με τον έλεγχο των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ακακία, αείλανθος) και της ανταγωνιστικής βλάστησης , καθώς και βελτίωση/αποκατάσταση από εκχερσώσεις	Η κατανομή του οικοτόπου είναι σποραδική. Αποτελείται από μεμονωμένες συστάδες (θαμνώνες) ή μεμονωμένα άτομα.
Σύνθεση/Δομή βλάστησης: τυπικά είδη	Διατήρησης της δομής και της σύνθεσης του οικοτόπου	Διατήρηση μεμονωμένων θαμνώνων Αποκατάσταση οικοτόπου με τον έλεγχο των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ακακία, αείλανθος) και της ανταγωνιστικής βλάστησης	Το είδος <i>Zyziphus lotus</i> εμφανίζεται σποραδικά σε αγροτεμάχια ή στα όρια τους καθώς και σε χέρσα γη Ο οικοτόπος φύτεται σε αγροτεμάχια με σιτηρά, καθώς και σε εγκαταλελειμμένες γεωργικές γαίες και άγονα εδάφη

		Εφαρμογή μέτρων ΠΑΑ 2020-2027 για διατήρηση οικοτόπου σε γεωργικές γαίες	
Λειτουργία οικοτόπου	Διατήρηση φυσικών διεργασιών	<p>Διατήρηση ή και βελτίωση φυσικών διεργασιών – απομάκρυνση και έλεγχος ξενικής και ανταγωνιστικής βλάστησης</p> <p>Διαχείριση γεωργικών δραστηριοτήτων για την διατήρηση της μωσαϊκότητας του τοπίου και των ατόμων <i>Ziziphus lotus</i></p> <p>Αποκατάσταση οικοτόπου (π.χ. όχθες) για την διατήρηση των μεμονωμένων συστάδων</p>	<p>Ο οικοτόπος με <i>Ziziphus lotus</i> απαντά σε αγρο-οικοσυστήματα (συνήθως σε άγονα εδάφη σε ξηρές περιοχές) και εξαρτώνται από υπόγεια ύδατα. Το είδος αναπτύσσει βαθύτερο ριζικό σύστημα, το οποίο είναι ανθεκτικό στην ξηρασία και κλιματική αλλαγή.</p> <p>Σημαντική παράμετρος για την λειτουργία του οικοτόπου αποτελεί η φυσική αναγέννηση των ατόμων με <i>Ziziphus</i> η οποία εξαρτάται από επικονιαστές και τη διασπορά σπόρων από σαρκοφάγα θηλαστικά (αλεπού)</p>

5330 - «Θερμο-Μεσογειακοί και προ-στεππικοί θαμνώνες»

Διατήρηση ή /και αποκατάσταση της κατάστασης διατήρησης, του οικοτόπου, εφαρμογή των στόχων διατήρησης:

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Έκταση οικοτόπου	Διατήρηση έκτασης(ha)	Διατήρηση ελεγχόμενης διατάραξης (π.χ. βόσκηση)	Ο οικοτόπος στην ΕΖΔ απαντά σε μικρές εκτάσεις σε αμιγή ή και μικτή μορφή με τον οικοτόπο φρύγανα (5420)
Κατανομή οικοτόπου (υποδεικνύει παρουσία ή απουσία του οικοτόπου)	Διατήρηση παρουσίας (occurrence) οικοτόπου και διασποράς του στην ΕΖΔ	Διατήρηση ελεγχόμενης διατάραξης (π.χ. βόσκηση())	Ο οικοτόπος απαντά σε εγκαταλελειμμένες γεωργικές γαίες και άγονη γη (λοφίσκους και πρηνή της κοιλάδας) Οι θαμνώνες αυτοί θεωρούνται προ-δασικές κοινότητες και μπορεί να προέρχονται από υποβάθμιση λόγω φωτιάς ή βόσκησης της βλάστησης των μακί (οικότοπος 9320) ή να αποτελούν στάδιο της διαδοχής της εγκατάστασης των μακί ή του πευκοδάσους (οικότοπος 9540).
Σύνθεση/Δομή βλάστησης: τυπικά είδη	Διατήρηση της δομής και της σύνθεσης του οικοτόπου	Διατήρηση ελεγχόμενης διατάραξης (π.χ. βόσκηση)	Ο οικοτόπος εμφανίζεται σε διαταραγμένη γη και σε άγονα εδάφη
Λειτουργία οικοτόπου	Διατήρηση φυσικών διεργασιών	Διατήρηση ελεγχόμενης διατάραξης (π.χ. βόσκηση)	Ο οικοτόπος προέρχεται από υποβάθμιση λόγω φωτιάς ή βόσκησης της βλάστησης των μακί (οικότοπος 9320)

5420 - «Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum* (Cisto-Micromerietea)»**Διατήρηση ή /και αποκατάσταση της κατάστασης διατήρησης, του οικοτόπου, εφαρμογή των στόχων διατήρησης:**

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Έκταση οικοτόπου	Διατήρηση έκτασης(ha)	Διατήρηση διάκενων Διατήρηση ελεγχόμενης βόσκησης	Ο οικοτόπος στην ΕΖΔ απαντά σε μικρές εκτάσεις σε αμιγή και μικτή μορφή με τα αγρωστώδη (6220) και τις Θερμομεσογειακές και προερημικές λόχμες (5330)
Κατανομή οικοτόπου (υποδεικνύει παρουσία ή απουσία του οικοτόπου)	Διατήρηση παρουσίας (occurrence) οικοτόπου και διασποράς του στην ΕΖΔ	Διατήρηση διάκενων Διατήρηση βόσκησης	Τα φρύγανα απαντούν σε χέρσα, άγονη γη στους λόφους και στα πρανή της Κοιλιάδας
Σύνθεση/Δομή βλάστησης: τυπικά είδη	Διατήρηση της δομής και της σύνθεσης του οικοτόπου	Διατήρηση διάκενων	Τα φρύγανα είναι σχηματισμοί χαμηλών, ημισφαιρικών θάμνων και φύονται σε φτωχά εδάφη. Εμφανίζονται σε περιοχές όπου υπάρχει βόσκηση και διάκενα
Λειτουργία οικοτόπου	Διατήρηση φυσικών διεργασιών	Αποκατάσταση /διατήρηση διακένων και ελεγχόμενη διατάραξη (π.χ. βόσκηση)	Ο οικοτόπος απαντά σε γαίες με διατάραξη, διάκενα ή και βόσκηση

6220* - «Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή (Thero-Brachypodietea)»**Διατήρηση ή /και αποκατάσταση της κατάστασης διατήρησης, του οικοτόπου, εφαρμογή των στόχων διατήρησης:**

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Έκταση οικοτόπου	Διατήρηση έκτασης(ha)	Αποκατάσταση οικοτόπου με απομάκρυνση της ανταγωνιστικής βλάστησης, Διατήρηση των διάκενων Διατήρηση ελεγχόμενης βόσκησης	Ο οικοτόπος στην ΕΖΔ απαντά σε μικρές εκτάσεις και σε αμιγή μορφή με τα φρύγανα (5420)
Κατανομή οικοτόπου (υποδεικνύει παρουσία ή απουσία του οικοτόπου)	Διατήρηση παρουσίας (occurrence) οικοτόπου και διασποράς του στην ΕΖΔ	Απομάκρυνση της ανταγωνιστικής βλάστησης Διατήρηση των διάκενων Διατήρηση βόσκησης	Ανάλογα με τις δραστηριότητες εντός της περιοχής η κατανομή μπορεί να αλλάξει. Τα λιβάδια (βοσκοτόπια) αυτά θεωρούνται πρόδρομη βλάστηση της διαδοχής των σκληρόφυλλων Μεσογειακών θαμνώνων των Quercetea ilicis. Εξαπλώνονται σε όλη την Κύπρο, σε ανοίγματα

θαμνώνων και δασών και εποικίζουν γυμνές ή καμμένες εκτάσεις και χαρακτηρίζονται συνήθως από μεγάλο αριθμό ειδών

Σύνθεση/Δομή βλάστησης: 2 τύποι-αγρωστώδη και θερόφυτα	Διατήρησης της δομής και της σύνθεσης του οικοτόπου	Απομάκρυνση της ανταγωνιστικής βλάστησης Διατήρηση των διάκενων Διατήρηση βόσκησης	Ο οικοτόπος εμφανίζεται σε διαταραγμένη γη και κυρίως όπου υπάρχει βόσκηση
Λειτουργία οικοτόπου	Διατήρηση φυσικών διεργασιών	Διατήρηση βόσκησης	Ο οικοτόπος εμφανίζεται σε διαταραγμένη γη και κυρίως όπου υπάρχει βόσκηση

6420 - «Μεσογειακοί λειμώνες με υψηλά χόρτα και βούρλα (Molinio-Holoschoenion)»

Διατήρηση ή /και αποκατάσταση της κατάστασης διατήρησης, του οικοτόπου, εφαρμογή των στόχων διατήρησης:

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Έκταση οικοτόπου	Διατήρηση έκτασης(ha)	Διατήρηση της υδρομορφολογικής κατάστασης του ποταμού	Ο οικοτόπος στην ΕΖΔ απαντά στις όχθες του ποταμού όπου υπάρχει υγρασία ή και νερό
Κατανομή οικοτόπου (υποδεικνύει παρουσία ή απουσία του οικοτόπου)	Διατήρηση παρουσίας (occurrence) οικοτόπου και διασποράς του στην ΕΖΔ	Διατήρηση της υδρομορφολογικής κατάστασης του ποταμού	Ο οικοτόπος εμφανίζεται σποραδικά στις όχθες όπου υπάρχει υγρασία ή και βρέχονται με νερό
Σύνθεση/Δομή βλάστησης: τυπικά είδη	Διατήρησης της δομής και της σύνθεσης του οικοτόπου	Αποκατάσταση οικοτόπου με απομάκρυνση της ανταγωνιστικής βλάστησης και των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΧΞΕ) Διατήρηση των διάκενων	Ο οικοτόπος εμφανίζεται στις όχθες του ποταμού Ο οικοτόπος χρειάζεται διατήρηση υδάτινων συνθηκών (υγρασίας).
Λειτουργία οικοτόπου	Διατήρηση φυσικών διεργασιών	Διατήρηση λιμναζόντων νερών και αποκατάσταση /έλεγχος ανταγωνιστικής βλάστησης και χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΧΞΕ)	Η δομή και λειτουργία του οικοτόπου βασίζεται στην φυσικότητα των υδατορεμάτων και διατήρηση/αποκατάσταση των όχθων από ανταγωνιστική βλάστηση

92A0 - «Δάση-στοές με *Salix alba* και *Populus alba*»

Διατήρηση ή /και αποκατάσταση της κατάστασης διατήρησης, του οικοτόπου, εφαρμογή των στόχων διατήρησης:

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Έκταση οικοτόπου	Διατήρηση έκτασης(ha)	Αποκατάσταση με έλεγχο ή και απομάκρυνση της ανταγωνιστικής	Ο οικοτόπος στην ΕΖΔ απαντά διάσπαρτα κατά μήκος του ποταμού και

		βλάστησης και των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΧΞΕ)	εξαρτάται από τις υδατικές συνθήκες
		Διατήρηση των διάκενων	
		Διατήρηση φυσικότητας του υδάτινου σώματος και οικολογικής ροής	
Κατανομή οικοτόπου (υποδεικνύει παρουσία ή απουσία του οικοτόπου)	Διατήρηση παρουσίας (occurrence) οικοτόπου και διασποράς του στην ΕΖΔ	Έλεγχος ή και απομάκρυνση της ανταγωνιστικής βλάστησης και των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΧΞΕ)	Ο οικοτόπος εμφανίζεται σποραδικά στις εντός της κοίτης του ποταμού
		Διατήρηση των διάκενων	
		Διατήρηση φυσικότητας του υδάτινου σώματος και οικολογικής ροής	
Σύνθεση/Δομή βλάστησης: τυπικά είδη	Διατήρησης της δομής και της σύνθεσης του οικοτόπου	Έλεγχος ή και απομάκρυνση της ανταγωνιστικής βλάστησης και των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΧΞΕ)	Ο οικοτόπος απαντά στην κοίτη του ποταμού της ΕΖΔ και σε μέρη του ποταμού με συνεχή ροή νερού.
		Διατήρηση των διάκενων	
Λειτουργία οικοτόπου	Διατήρηση φυσικών διεργασιών	Διατήρηση φυσικότητας του υδάτινου σώματος και οικολογικής ροής	Η δομή και λειτουργία του οικοτόπου βασίζεται στην φυσικότητα του υδατορέματος και της ροής νερού. Ο οικοτόπος απαιτεί ελάχιστη οικολογική ροή νερού, την απομάκρυνση ανταγωνιστικής βλάστησης περιλαμβανομένων των χωροκατακτητικών ξενικών ειδών, την διατήρηση της υδρομορφολογίας του ποταμού

92D0 - «Παραποτάμιες στοές και συστάδες (Nerio-Tamaricetea) του Νότου»

Διατήρηση ή /και αποκατάσταση της κατάστασης διατήρησης, του οικοτόπου, εφαρμογή των στόχων διατήρησης:

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Έκταση οικοτόπου	Διατήρηση έκτασης(ha)	Αποκατάσταση /έλεγχος ή και απομάκρυνση της ανταγωνιστικής βλάστησης και των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΧΞΕ)	Ο οικοτόπος στην ΕΖΔ απαντά σε μικρές ποτάμιες κοιλάδες κατά μήκος του ποταμού
Κατανομή οικοτόπου (υποδεικνύει παρουσία ή απουσία του οικοτόπου)	Διατήρηση παρουσίας (occurrence) οικοτόπου και διασποράς του στην	Έλεγχος ή και απομάκρυνση της ανταγωνιστικής βλάστησης	Ο οικοτόπος εμφανίζεται σποραδικά στην ΕΖΔ

ΕΖΔ			
Σύνθεση/Δομή βλάστησης: τυπικά είδη	Διατήρησης της δομής και της σύνθεσης του οικοτόπου	Έλεγχος ή και απομάκρυνση της ανταγωνιστικής βλάστησης και των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΧΞΕ)	Ο οικοτόπος εμφανίζεται σε περιοχές όπου δεν υπάρχει μόνιμη ροή νερού και χρειάζεται διατήρηση υδρομορφολογικών συνθηκών
Λειτουργία οικοτόπου	Διατήρηση φυσικών διεργασιών	Διατήρηση της υδρομορφολογικής κατάστασης του ποταμού	Η δομή και λειτουργία του οικοτόπου βασίζεται στην φυσικότητα των υδατορεμάτων

9540 - «Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκης της Μεσογείου»

Διατήρηση ή /και αποκατάσταση της κατάστασης διατήρησης, του οικοτόπου, εφαρμογή των στόχων διατήρησης:

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Έκταση οικοτόπου	Διατήρηση έκτασης(ha)	Αποφυγή αποκοπής ατόμων τραχείας πεύκης Προστασία από πυρκαγιές Προστασία από πυτιοκάμψη (ψεκασμοί)	Ο οικοτόπος απαντά σε μικρές εκτάσεις
Κατανομή οικοτόπου (υποδεικνύει παρουσία ή απουσία του οικοτόπου)	Διατήρηση παρουσίας (occurrence) οικοτόπου και διασποράς του στην ΕΖΔ	Αποφυγή αποκοπής ατόμων τραχείας πεύκης Προστασία από πυρκαγιές Προστασία από πυτιοκάμψη (ψεκασμοί)	Ο οικοτόπος βρίσκεται σε περιορισμένη έκταση
Σύνθεση/Δομή βλάστησης: τυπικά είδη	Διατήρησης της δομής και της σύνθεσης του οικοτόπου	Αποφυγή αποκοπής ατόμων τραχείας πεύκης Προστασία από πυρκαγιές Προστασία από πυτιοκάμψη (ψεκασμοί)	Τα μεσογειακά πευκοδάση εμφανίζονται μεμονωμένα στην ΕΖΔ

4007 *Natrix natrix cypriaca*

Διατήρηση της κατάστασης διατήρησης του είδους, και αποκατάσταση του ενδιαιτήματος του εφαρμογή των στόχων διατήρησης:

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Πληθυσμός & Κατανομή του είδους	Διατήρηση πληθυσμού Διατήρηση ή και ενίσχυση του εύρους διασποράς του είδους (άτομα ενήλικα και νεαρά)– θα μελετηθεί η επανεισαγωγή με αναπαραγωγή σε αιχμαλωσία	Μελέτη για καταγραφή πληθυσμού Έλεγχος /Μείωση οχληρίας/διατάραξης των ενδιαιτημάτων (αποφυγή επεμβάσεων στα υδατορέματα)	Το είδος έχει καταγραφεί στην ΕΖΔ (ποταμό και φράγμα Κλήρου), κυρίως σε σημεία κατά μήκος του ποταμού όπου υπάρχουν κοιλότητες με νερό. Ο πληθυσμός του είδους είναι μικρός. Απαιτείται μελέτη αξιολόγησης του πληθυσμού στην ΕΖΔ
Πρόσβαση σε κατάλληλο ενδιαίτημα /βιότοπο	Διατήρηση ποτάμιου οικοσυστήματος και συνεκτικότητας του (παρακείμενα ρυάκια) και ποιότητας νερού	Εξασφάλιση οικολογικής ροής νερού στο ποτάμιο οικοσύστημα Διατήρηση ποτάμιας βλάστησης Παρακολούθηση ποιότητας νερών και διαχείριση γεωργικών δραστηριοτήτων (έλεγχος φυτοπροστατευτικών σε αγροτεμαχία πλησίον του ποταμού)	Σύμφωνα με τις γνώσεις για την οικολογία του είδους αυτό απαντά σε υδάτινα σώματα (ποτάμια, φράγματα και λίμνες) και τρέφεται κυρίως με βατράχια. Η διατήρηση του νερού εξασφαλίζει και την ποιότητα των ενδιαιτημάτων του είδους για τροφοληψία (κύρια τροφή τα βατράχια)
Αναπαραγωγική συμπεριφορά	Διατήρηση και ενίσχυση τόπων αναπαραγωγής	Διατήρηση στοιχείων του τοπίου (ξερολιθιές, λιθοσωροί, όχθες) Βελτίωση αναπαραγωγικών βιοτόπων -Τοποθέτηση λιθοσωρών (rock-piles) Διατήρηση κοιλωμάτων με νερό, ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες ή και περιόδους ξηρασίας Παρακολούθηση ηλικιακής σύνθεσης και φύλου του είδους	Σύμφωνα με την υφιστάμενη γνώση οι τόποι αναπαραγωγής θα πρέπει να διατηρούνται σε φυσική κατάσταση και αποτελούν περιοχές κοντά στα υδάτινα σώματα
Σύνθεση Πληθυσμού και ενίσχυση του	Διατήρηση πληθυσμού αναλογίας φύλου θηλυκών και αρσενικών ενήλικων, και νεαρών ατόμων	Παρακολούθηση και αξιολόγηση της ηλικιακής σύνθεσης του πληθυσμού και της αναλογίας φύλου	Ο ελάχιστος βιώσιμος πληθυσμός (ΕΒΠ) είναι ένα κατώτερο όριο στον πληθυσμό ενός είδους, έτσι ώστε να μπορεί να επιβιώσει στην άγρια φύση και αναφέρεται στο μικρότερο δυνατό μέγεθος στο οποίο μπορεί να υπάρχει ένας

βιολογικός πληθυσμός χωρίς να αντιμετωπίζει εξαφάνιση από φυσικές καταστροφές ή από δημογραφική, περιβαλλοντική ή γενετική καταστροφή.

4002 *Rousettus aegyptiacus*

Διατήρηση της κατάστασης διατήρησης του είδους, και αποκατάσταση του ενδιαιτήματος του εφαρμογή των στόχων διατήρησης:

Χαρακτηριστικά	Στόχοι	Μέτρα	Σημειώσεις
Κατάσταση ενδιαιτήματος Πρόσβαση σε κατάλληλο ενδιαίτημα /βιότοπο	Διατήρηση ποικιλότητας αγροτεμαχίων	Διατήρηση ή και ενίσχυση αγροτεμαχίων και κυρίως καλλιεργειών με φρουτόδεντρα Εφαρμογή μέτρων ΠΑΑ 2020-2027 για προώθηση καλλιεργειών ή και ενίσχυση /επαναφορά οπωροφόρων δέντρων (φρουτόδεντρα), καθώς και προώθηση μέτρων για αποζημίωση για απώλεια εισοδήματος σε περίπτωση καταστροφών στη σοδειά από το είδος	Το είδος τρέφεται κυρίως με φρούτα. Η καταλληλότητα των ενδιαιτημάτων του, περιλαμβάνει έναν αριθμό στοιχείων, τα οποία αλληλεπιδρούν, όπως η συνεκτικότητα του τοπίου. Η διαβίωση του είδους και η εξάπλωση του εξαρτάται από την διατήρηση των χώρων τροφοληψίας
Πληθυσμός και κατανομή	Διατήρηση αριθμού ατόμων που χρησιμοποιούν την περιοχή για τροφοληψία Διατήρηση ή και ενίσχυση του εύρους διασποράς του είδους (άτομα ενήλικα και νεαρά)	Διατήρηση ή και βελτίωση των χώρων τροφοληψίας (αγροτεμάχια)	Το είδος απαντά μόνο στην Κύπρο και έχει ιδιαίτερη σημασία η προστασία του. Έχει καταγραφεί στην ευρύτερη περιοχή των Κοινοτήτων της ΕΖΔ την οποία χρησιμοποιεί για τροφοληψία (αγροτεμάχια).

4. Πιέσεις ή και απειλές στους οικοτόπους και τα είδη της ΕΖΔ «Κοιλάδα Ποταμού Μαρούλλενας» (σε σχέση με τους στόχους διατήρησής τους)

Στην Ειδική Ζώνη Διατήρησης «Κοιλάδα Ποταμού Μαρούλλενας -CY2000010», γίνεται εισήγηση όπως αποφευχθούν ή και περιοριστούν ή και ρυθμιστούν οι πιο κάτω πράξεις, δραστηριότητες ή λειτουργίες, οι οποίες υποβαθμίζουν τους φυσικούς οικοτόπους και τους οικοτόπους των ειδών, σε σχέση με τους στόχους διατήρησής τους:

Σημ. Κάποιες από τις πιο κάτω δράσεις ήδη απαγορεύονται σύμφωνα με τον βασικό νόμο και η απαγόρευση τους θα πρέπει να διατηρηθεί και στο Διάταγμα που θα εκδώσει ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

1. Αλλαγή χρήσης γης (από γεωργική σε άλλη χρήση ή και αλλαγή καλλιέργειας). Η αλλαγή χρήσης γης μπορεί να απαιτεί εκχέρσωση φυσικής βλάστησης, μορφολογική αλλοίωση αγροτεμαχίων ή και εγκατάλειψη καλλιεργειών.
2. Καθαρισμός άγριας βλάστησης, κυρίως από τον ομώνυμο ποταμό καθώς και από τα όρια των αγροτεμαχίων. Εξαιρείται ο καθαρισμός χωροκατακτητικών ξένων ειδών (π.χ. ακακίες, καλάμια, αείλανθος), που πραγματοποιείται στα πλαίσια διαχείρισης της ΕΖΔ.
3. Εκτροπή ή και άντληση ή και απόληψη νερού από τον ποταμό ή και το φράγμα.
4. Χρήση φυτοφαρμάκων και ζιζανιοκτόνων, καθώς και σκευασμάτων για τα κουνούπια (εξαιρουμένων των βιολογικών σκευασμάτων) σε κοντινή απόσταση (όπως καθορίζεται από τον περί Φυτοπροστατευτικών προϊόντων νόμο του 2011 και της Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα 2000/60/ΕΚ) ή και μέσα στον ποταμό ή και φράγμα.
5. Η σύλληψη ή θανάτωση ή και παρενόχληση άγριων ειδών πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος, τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Νόμου και κυρίως του είδους *Natrix natrix cypriaca*.
6. Η αποκομιδή, συλλογή, κοπή, εκρίζωση ή καταστροφή ειδών χλωρίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Νόμου ή και που συνθέτουν τους οικοτόπους που απαντώνται στην ΕΖΔ.
7. Εργασίες στο ποτάμιο οικοσύστημα (επεμβάσεις ή και κατασκευές επί της κοίτης του ποταμού ή εντός του ποταμού) οι οποίες δύναται να αλλοιώσουν/υποβαθμίσουν την υδρομορφολογία του, να κατακερματίσουν τους οικοτόπους και τα ενδιαίτηματα των ειδών και να προκαλέσουν οχληρία στα είδη άγριας ζωής, καθώς και να προκαλέσουν απώλεια οικοτόπων.
8. Χωροθέτηση έργων τα οποία μπορεί να υποβαθμίσουν τους βιότοπους τροφοληψίας των ειδών ή και να προκαλέσουν απώλεια των ενδιαιτημάτων των ειδών.
9. Η εισαγωγή ξένων ειδών (φυτά και ζώα), ή /και η απελευθέρωση μη ιθαγενών ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας εντός της ΕΖΔ.
10. Η διάνοιξη ή κατασκευή ή δημιουργία δρόμων ή και μονοπατιών κυρίως παρά την κοίτη του ποταμού.
11. Η απόρριψη στερεών ή και υγρών αποβλήτων ή και η εναπόθεση σκουπιδιών και η καθ' οιονδήποτε τρόπο ρύπανση της ΕΖΔ, ιδιαίτερα εντός της κοίτης του ποταμού και του φράγματος.
12. Η καταστροφή ή και βλάβη ή και διατάραξη ή και υποβάθμιση των οικοτόπων που καταγράφονται στο Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων της ΕΖΔ, όπως αυτό εκάστοτε τροποποιείται.
13. Το άναμμα φωτιάς.
14. Η δάσωση γεωργικών γαιών συμπεριλαμβανομένων γαιών όπου έχει εγκαταλειφθεί η γεωργία ή και δάσωση φυσικών τύπων οικοτόπων ή και ενδιαιτημάτων των ειδών.
15. Η απόληψη οποιουδήποτε υλικού ή και λατόμευση εντός της ΕΖΔ και ιδιαίτερα από την κοίτη του ποταμού.

5. Πράξεις ή και Δραστηριότητες, που δυνατόν να επιτρέπονται με βάση οποιαδήποτε άλλη νομοθεσία, και οι οποίες δύναται να επηρεάσουν δυσμενώς την ΕΖΔ και για τις οποίες θα πρέπει να λαμβάνεται η σύμφωνη γνώμη της Περιβαλλοντικής Αρχής

5.1. Οι πιο κάτω δραστηριότητες δύναται να πραγματοποιηθούν μόνο εάν ληφθεί η συγκατάθεση της Περιβαλλοντικής Αρχής, μετά από γραπτή αίτηση προς τις αρμόδιες αρχές για την εκτέλεση της δραστηριότητας:

(α) Η δημιουργία αναβαθμίδων, η εκχέρσωση, αναδιάρθρωση και ισοπέδωση γεωργικών γαιών και εγκαταλελειμμένων γεωργικών γαιών, καθώς και μόνιμων ευαίσθητων βοσκότοπων (φυσικοί τύποι οικοτόπων όπως έχουν καθοριστεί ως μόνιμοι ευαίσθητοι βοσκότοποι)

(β) Η αλλαγή χρήσης γης στις πιο κάτω περιπτώσεις:

- i. Από γεωργική σε άλλη χρήση (εξαιρείται η διαδικασία που προβλέπεται από τους περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμους για τροποποίηση πολεοδομικών ζωνών, η οποία υπόκειται στη διαδικασία του άρθρου 16 του περί Προστασίας της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμου Αρ.153(Ι)/2003).
- ii. Από ένας είδος καλλιέργειας σε άλλο

(γ) Η έρευνα που διεξάγεται για ιδιωτικούς σκοπούς

(δ) Η χρήση γενετικού υλικού για ιδιωτικούς σκοπούς

(ε) Δραστηριότητες για εκτέλεση νέων ή και βελτίωση υφιστάμενων έργων ελαφριάς υποδομής, όπως περιφράξεις, ενημερωτικές πινακίδες, επιστημονικός εξοπλισμός, ξύλινα παγκάκια, ξύλινα στέγαστρα, παρατηρητήρια, σήμανση περιοχών και μονοπατιών. Εξαιρούνται τα έργα που γίνονται από τις αρμόδιες αρχές διαχείρισης της ΕΖΔ.

5.2. Για τα πιο κάτω τα οποία εκτελούνται από τις αρμόδιες αρχές ή και φορείς διαχείρισης, υπάρχει απαίτηση ενημέρωσης της Περιβαλλοντικής Αρχής:

(α) Εφαρμογή των Σχεδίων Δράσης όπως αυτά θα εκπονηθούν στο πλαίσιο του έργου LIFE IP Physis (Managing the Natura 2000 network in Cyprus and shaping a sustainable future)

(β) Δραστηριότητες για την διαχείριση των οικοτόπων και ειδών και των ενδιαιτημάτων τους. Υλοποίηση διαχειριστικών δράσεων και εκτέλεση μικρής κλίμακας έργων και εργασιών που αποσκοπούν στη βελτίωση, διατήρηση ή και αποκατάσταση των οικοτόπων και ειδών και των ενδιαιτημάτων τους, για βελτίωση της κατάστασης διατήρησής τους,

(γ) Δραστηριότητες για την ερμηνεία του περιβάλλοντος (περιλαμβάνει εκτέλεση νέων ή και βελτίωση υφιστάμενων έργων ελαφριάς υποδομής, όπως περιφράξεις, ενημερωτικές πινακίδες, επιστημονικό εξοπλισμό, ξύλινα παγκάκια, ξύλινα στέγαστρα, παρατηρητήρια, σήμανση περιοχών και μονοπατιών),

(δ) Δραστηριότητα ή και αποκατάσταση οικοτόπων και ειδών και των ενδιαιτημάτων τους από τα χωροκατακτητικά ξένα είδη,

(ε) Εφαρμογή των μέτρων για το Δίκτυο Natura 2000 όπως καθορίζονται και τροποποιούνται στο εκάστοτε Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2020-2027.

5.3. Οποιοδήποτε άλλο σχέδιο ή και έργο ή και δραστηριότητα δεν περιλαμβάνεται στις παραγράφους 5.1 και 5.2 υπόκειται στις διατάξεις του άρθρου 16 του περί Προστασίας της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμου (Αρ.153(Ι)/2003).

Η παρούσα Γνωμοδότηση ετοιμάστηκε μετά από απόφαση της Επιστημονικής Επιτροπής που λήφθηκε κατά τις συνεδρίες της στις 21.2.2018 (96^η), 10.10.2019 (104^η), 24.7.2020 (106^η) και 16.10.2020 (107^η).

Η παρούσα Γνωμοδότηση υποβάλλεται στον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος για την έκδοση Διατάγματος Διαχείρισης και Προστασίας της Φύσης για τη Ειδικής Ζώνης Διατήρησης «Κοιλιάδα Ποταμού Μαρούλλενας-CY2000010», βάσει του Άρθρου 15 του Ν.153(Ι)/2003.*

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020**

Αρ.Φακ. 02.15.001.003

* Σημείωση:

Σύμφωνα με το άρθρο 15, εδάφιο 3(α), η Επιστημονική Επιτροπή πριν υποβάλει την παρούσα Γνωμοδότηση στον Υπουργό, δημοσιεύει στον ημερήσιο τύπο γνωστοποίηση, με την οποία καλείται ο κάθε ενδιαφερόμενος να υποβάλει στον Διευθυντή του Τμήματος Περιβάλλοντος, εντός 30 ημερών, τυχόν απόψεις, παρατηρήσεις ή ενστάσεις επί της Γνωμοδότησης.

Η Επιστημονική Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 15, εδάφιο 3(β) θα εξετάσει τις υποβληθείσες ενστάσεις και δύναται να τροποποιήσει ανάλογα την Γνωμοδότηση της.

Η τελική Γνωμοδότηση, με τυχόν τροποποιήσεις και συνοδευόμενη από έκθεση σχετικά με τις απόψεις, παρατηρήσεις ή ενστάσεις που υποβλήθηκαν και τον τρόπο χειρισμού τους [άρθρο 15, εδάφιο 3(γ)], θα υποβληθεί στον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος για την έκδοση Διατάγματος Διαχείρισης και Προστασίας της Φύσης για τη Ειδικής Ζώνης Διατήρησης «Κοιλιάδα Ποταμού Μαρούλλενας-CY2000010», βάσει του Άρθρου 15(1) του Ν.153(Ι)/2003.

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021**